

ตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรธน์: กลวิธีการนำเสนอตัวละคร

Characters in a Historical Novel “Kha Bordin” by “Wannawat”: Techniques of Character Presentation

นริศรา ธรรมโชติ¹, รัญชนีย์ ศรีสมาน²

Narisara Thammachot¹, Runchanee Srisaman²

Received: 11 December 2021

Revised: 15 February 2022

Accepted: 9 May 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรธน์ จากการศึกษาการนำเสนอตัวละครของวรรณวรรธน์ พบว่าตัวละครในเรื่องสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การนำเสนอตัวละครทางตรงและการนำเสนอตัวละครทางอ้อม การนำเสนอทางตรง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การบรรยายลักษณะของตัวละครโดยผู้เขียน และการบรรยายลักษณะตัวละครผ่านตัวละครในเรื่อง การนำเสนอทางอ้อม แบ่งออกได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การบรรยายลักษณะของตัวละครด้วยการกระทำ, การบรรยายลักษณะของตัวละครจากบทสนทนา และการบรรยายลักษณะของตัวละครจากความคิดของตัวละคร ผู้เขียนนำเสนอตัวละครที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์โดยการให้ข้อมูลเท่าที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อป้องกันการบิดเบือนประวัติศาสตร์ของเรื่อง ส่วนกลวิธีการนำเสนอตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นสามารถนำเสนอได้หลายมุม เช่นการใช้ทั้งบทสนทนา และการกระทำแสดงออกพร้อมกันก็สามารถที่จะทำได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอทางตรงมากกว่าการนำเสนอทางอ้อม เนื่องจากนวนิยายเป็นนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ต้องใช้ความจริงในการนำเสนอหรือป้องกันถึงตัวละครต่างๆ จึงต้องอาศัยลักษณะที่พบตามเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่พบในปัจจุบัน

คำสำคัญ: กลวิธีการนำเสนอ, ตัวละคร, นวนิยายอิงประวัติศาสตร์

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Undergraduate students Department of Thai Language Department of Thai and Eastern Languages Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

² Lecturer, Department of Thai Language Department of Thai and Eastern Languages Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

Abstract

This study aims to investigate the character presentation techniques in a historical novel entitled Kha Bordin by Wannawat.

The results showed two main techniques in presenting the characters: direct characterization and indirect characterization. For the direct characterization, characterization by the author and characterization by other characters were found whereas, in the indirect characterization, three methods were identified; actions, speech, and thoughts. The author presented real characters from history by giving the information in the historical evidence to prevent any historical distortion. In terms of characterization, the author could create the character's qualities by different methods; for example, one character could be described by both speech and actions. Furthermore, it was remarkable that the direct characterization was found more often than the indirect one because this novel was a historical story in which all characters should be described with the real details and the same appearance as mentioned in the history.

Keywords: Narrative Technique, Character, Historical Novel

บทนำ

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยใดสมัยหนึ่งของประเทศนั้นๆ โดยผู้ประพันธ์นำมาสร้างสรรค์ใหม่ ที่มีทั้งตัวละคร ฉากที่มีอยู่จริงและที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นใหม่ด้วยจินตนาการเพื่อให้งานเขียนชิ้นนั้นมีเอกลักษณ์และมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้นวนิยายประเภทนี้แตกต่างจากนวนิยายประเภทอื่น ดังที่ วนิดา ดิถียนต์ (2539) ผู้ประพันธ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก หรือที่รู้จักในนามปากกาว่า ว.วินิจัยกุล ได้ให้คำจำกัดความของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไว้ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์จัดเป็นนวนิยายประเภทหนึ่ง (genre) มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงภาพในอดีตในยุคสมัยหนึ่งในช่วงระยะเวลาที่ตัวละครมีชีวิตอยู่ โดยที่ผู้อ่านอาจจะสมมติตัวละครเหล่านั้นขึ้นมาจากจินตนาการก็ได้หรืออ้างอิงจากบุคคลที่เคยมีชีวิตอยู่ในประวัติศาสตร์ก็ได้ทั้งสองประการ ทั้งนี้นักเขียนมีอิสระที่จะ

ติดตามความเข้าใจของตนในด้านพฤติกรรมของบุคคลหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยนักวิชาการอาจจะมองเห็นไปอีกอย่างหนึ่งก็ได้ หรืออาจจะแทรกเหตุการณ์สมมติเข้าไปในความจริงของประวัติศาสตร์โดยไม่ให้ขัดกับข้อเท็จจริงก็ได้

นวนิยายเรื่องข้าบดินทร์เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยประพันธ์โดย วรรณวรรธน์ มีเนื้อเรื่องอิงประวัติศาสตร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นยุคสมัยที่ประเทศอังกฤษ หรือที่เรียกว่า “วิไลศ” เข้ามามีบทบาททางการค้ากับประเทศไทยเป็นอย่างมาก แกนหลักของเรื่องถูกถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของ เหม ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องนี้ นอกจากตัวละครในเรื่องข้าบดินทร์นี้ได้แสดงออกถึงความรักชาติบ้านเมือง ปกป้องประเทศตนเองจากผู้บุกรุกแล้วยังทำให้ผู้อ่านได้สำนึกในพระคุณของบรรพบุรุษไทย ที่ช่วยกันปกป้องรักษาบ้านเมืองให้อยู่เป็นประเทศไทยถึงทุกวันนี้ และก็ไม่ชอบ

ฝรั่งต่างชาติที่มาจากเมืองฝรั่งประเทศที่ไม่มีทางสู่มายึดครองประเทศอื่นๆ โดยใช้ข้ออ้างว่านำความเจริญมาสู่ชาวสยาม และทำให้สำนึกในพระคุณของพระมหากษัตริย์ไทยทุกๆ พระองค์ที่ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นเมืองขึ้น

นวนิยายเรื่องข้าบดินทร์ มีตัวละครที่สำคัญอยู่หลากหลายตัวละคร ทั้งตัวละครในประวัติศาสตร์และที่ถูกสร้างขึ้น และตัวละครแต่ละตัวละครย่อมมีลักษณะเด่นแตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อให้ตัวละครมีมิติที่หลากหลาย ผู้ประพันธ์ย่อมมีกลวิธีการนำเสนอตัวละครอย่างหลากหลาย เช่นกัน เช่นเดียวกับ ัญญา สังขพันธานนท์ (2539, หน้า 173) กล่าวว่า ตัวละครในวรรณกรรมมีอยู่สองระดับ ระดับแรก หมายถึง บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในเรื่อง ระดับที่สอง หมายถึง คุณลักษณะของตัวละคร เช่น รูปร่างหน้าตา หรือคุณสมบัติพิเศษทางศีลธรรม ซึ่งบุคคลและคุณลักษณะดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กัน โดยผู้อ่านสามารถรับรู้ได้จากการแสดงออกของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ คำพูด กิริยา และปฏิกริยาของตัวละครผ่านผู้แต่งที่เป็นผู้เล่าเรื่องหรือจากตัวละครอื่นในเรื่อง ซึ่งหากตัวละครสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน ก็ย่อมทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของตัวละครและเกิดอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครนั้น

ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ เพราะตัวละครมีความหลากหลาย ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอด บุคลิกนิสัย ความคิดผ่านตัวละครที่หลากหลายในเรื่องนี้ และเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง และประจักษ์ในคุณค่าของตัวละครที่มีตัวตนจริงอยู่ในประวัติศาสตร์ควบคู่ไปกับการสอดแทรกการอธิบายและคงรักษาเรื่อง

คชศาสตร์ของไทยไว้เพื่อเก็บรักษาวิชาว่าด้วยช้าง ในการฝึกการดูแลช้าง อันเป็นศิลปศาสตร์ของไทยที่จวนจะสูญหายให้กลับมาอยู่ในความทรงจำของผู้อ่านอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์มีความน่าสนใจ และแตกต่างจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องอื่นๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรณ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรณ โดยแบ่งออกเป็นตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์ 6 ตัวละคร และตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น 7 ตัวละคร โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือเรื่องข้าบดินทร์จำนวน 2 เล่ม พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ.2552 สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เนื่องจากนวนิยายเรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรณ มีจำนวนทั้งหมด 2 เล่ม พิมพ์เดียวกัน การอ้างอิงข้อความจากหนังสือนวนิยาย ผู้ศึกษาใช้รูปแบบการอ้างอิง คือ (ชื่อผู้แต่ง เล่มที่, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) การอ้างอิง “เล่มที่” จะใช้ ก แทนเล่มที่ 1 และ ข แทนเล่มที่ 2 เช่น (วรรณวรรณ, 2552ก, หน้า 116) และ (วรรณวรรณ, 2552ข, หน้า 370) เป็นต้น

วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยมีการนำข้อมูลมาจากหนังสือนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง

ข้าบดินทร์ ของวรรณวรรธน์ ดำเนินตามลำดับ
ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับกลวิธีการนำเสนอตัวละคร

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

2. วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอตัวละคร
ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์
ของวรรณวรรธน์

3. ขั้นตอนการนำเสนอผลการศึกษาแบบ
พรรณนาวิเคราะห์

4. ขั้นตอนการสรุปผล อภิปรายผล และ
ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

การศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครใน
นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของ
วรรณวรรธน์ ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดของ พัทธราลี
จินนิกร (2559) ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธี
การนำเสนอตัวละคร 2 รูปแบบ คือ การนำเสนอ
ตัวละครใช้การบรรยายตัวละครทางตรง และ
การนำเสนอตัวละครทางอ้อม ดังนี้

1. กลวิธีการนำเสนอตัวละคร

1.1 การนำเสนอตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริง
ในประวัติศาสตร์

1.1.1 การบรรยายลักษณะของตัว
ละครทางตรง

การบรรยายทางตรงจะเป็นการ
บรรยายที่ตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน ผู้อ่านสามารถ
รับรู้ถึงลักษณะที่ผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดอย่าง
รวดเร็ว เพราะไม่ต้องตีความเพิ่มเติม โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1.1.1 การบรรยายลักษณะตัวละคร
โดยผู้ประพันธ์

การบรรยายตัวละครโดยผู้ประพันธ์
การใช้การบรรยายในลักษณะนี้ผู้ประพันธ์จะเป็น
ผู้ที่รู้ทุกเรื่องราว โดยจะอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านได้
รับรายละเอียดที่ย่อยลงมาจากรูปร่างหน้าตาของ
ตัวละคร ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายถึงลักษณะที่
โดดเด่นของเจ้าพระยาบดินทรเดชาที่ปรากฏใน
เรื่องคือ การเป็นเอกบุรุษที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว
ห้าวหาญ เด็ดขาด ดุดัน เป็นที่น่าเกรงขาม
ดังความว่า

เสียงพวกทหารบอกให้หลีกทางแคว
คานหามของขุนนางผู้ใหญ่ที่เดินทางมาถึงเรือน
ท่านเจ้าพระยาอีกคน เหมเร่งเดินลงจากบันได
ลงมาทุดนั่งตรงหน้าเรือน หลบหลีกขบวนขุนนาง
ผู้ใหญ่ แคว่หามวางลงด้านหน้า ร่างผอมบาง
ของขุนนางผู้ใหญ่ผู้มาถึงคาดว่าวัยล่วงสี่สิบเศษ
คงมากกว่าท่านเจ้าคุณหาบ่นเป็นสิบปี ท่าทาง
เด็ดขาดนัก นุ่งโจงกระเบนสองชั้นยกดอกขึ้นเชิง
ระยิบระยับ สมปั่งงามละเอียดนัก ใบหน้าเล็กของ
ท่านบอกความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว หูสองข้างกางได้
รูปคล้ายคอยสดับรับฟังทุกอย่างรอบกาย ดวงตา
ของท่านกราดมองทุกคนที่หมอบรับตรงชั้นบันได
อย่างพินิจพิจารณาตามประสาชายชาตินักรบ

(วรรณวรรธน์, 2552ก, หน้า 120)

1.1.1.2 การบรรยายลักษณะตัวละคร
ผ่านตัวละครในเรื่อง

การใช้การบรรยายโดยตัวละครอื่นๆ
ในที่นี้ แม้จะเป็นตัวละครตัวอื่นบรรยาย แต่การ
รับรู้ก็คือผู้ประพันธ์เป็นผู้บรรยาย จะใช้ตัวละคร
เพื่อบรรยายถึงตัวละครในเรื่องโดยอาศัยช่วงเวลา
มาเกี่ยวข้อง อาจใช้เพื่อบรรยายถึงบุคคลนั้นๆ ใน
ช่วงเวลาของอดีตที่ผ่านมา หรืออาจบรรยายถึง

ปัจจุบัน ณ ขณะนั้นของบุคคลหนึ่งๆ แม้แต่การบรรยายถึงอนาคตที่บุคคลเหล่านั้นต้องประสบกับเรื่องราวต่างๆ ดังข้อความตอนหนึ่งที่บรรยายถึงเจ้าพระยาบดินทรเดชาโดยขุนนางโยทกล ว่าในอดีตเจ้าพระยาบดินทรเดชาได้ทำความผิด โดนถอดยศบรรดาศักดิ์ ดิตถุคมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน แต่ด้วยที่ท่านเป็นคนจงรักภักดี มีฝีมือจึงได้เป็นถึงเจ้าพระยาจนถึงทุกวันนี้ ดังความต่อไปนี้

“คราวแผ่นดินก่อนที่ท่านเจ้าคุณผู้ใหญ่ดำรงตำแหน่งพระเกษมรักษา ได้พ่ายเรือตัดหน้าริ้วขบวนเสด็จของกรมพระราชวังบวรมหาด้านรัษฎาโดยมิได้เจตนา กระนั้นท่านก็ต้องปลดยศศักดิ์ถูกจองจำที่ตะรางกรมพระตำรวจตรงประตูวิเศษไชยศรีเสียตั้ง 4 เดือน ก่อนที่สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ครายังทรงดำรงพระยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ให้ทรงพระกรุณาช่วยเหลือกราบทูลขอพระราชทานอภัยโทษต่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงซึ่งก็ทรงกรุณาพระราชทานให้ พ้อออกมารับราชการได้ตำแหน่งใหม่ในที่พระทัยนำ ก็ทำได้อีกไม่นาน ต้องถูกกล่าวโทษฐานทำนาที่แขวงกรุงเก่า กลับตั้งคู่ค้าของสมผู้คนมากเกินไปกว่าฐานะตน ก็เลยถูกถอดยศบรรดาศักดิ์อีกครั้ง คราวนี้ถูกจำตัวมาจองจำที่ตะรางกรมพระตำรวจเดิมอีกเป็นปี เรื่องนี้เข้าลือกันมากนักกว่าท่านจะได้พ้นจองจำก็เข้าสิ้นแผ่นดินกลางสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวถึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ท่านกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งพระยาราชสุภาวดี แล้วมาดำรงตำแหน่งเจ้าพระยาถึงในทุกวันนี้ เพราะความจงรักภักดีและมั่นคงในหน้าที่ราชการของท่านอย่างแท้เทียว เพราะเหตุนี้แลฉันถึงว่าท่านเจ้าคุณผู้ใหญ่ท่านจึงมีใครไปดีเรื่องคนที่เคยผ่านจองจำมาก่อน”

(วรรณวรรณ, 2552ข, หน้า 512)

ข้อความข้างต้น ขุนนางโยทกลบรรยายถึงตำแหน่งเจ้าพระยาบดินทรเดชา โดยบรรยายว่าในอดีตเจ้าพระยาบดินทรเดชาได้ดำรงตำแหน่งพระเกษมรักษา ได้ทำความผิดพ่ายเรือตัดหน้าริ้วขบวนเสด็จ จึงโดนถอดยศบรรดาศักดิ์และดิตถุค พ้อต่อมาได้รับราชการก็โดนกล่าวโทษจนโดนถอดยศบรรดาศักดิ์และดิตถุคอีกครั้ง จนเมื่อเข้าแผ่นดินรัชกาลที่ 3 สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวถึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ท่านกลับมารับราชการอีกในตำแหน่งพระยาราชสุภาวดี แล้วต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นเจ้าพระยาถึงทุกวันนี้ เพราะความจงรักภักดีและมั่นคงในหน้าที่ราชการ การบรรยายเช่นนี้ ผู้ประพันธ์ต้องการให้เห็นถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครของตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นว่าคิดอย่างไรเกี่ยวกับเจ้าพระยาบดินทรเดชา

หม่อมกม่อมผ่านละแวกกระแจะร้างไม้ที่เต็มไปด้วยพุ่มไม้ครีมีตาเห็นด้านหลังเรือนกลุ่มใหญ่ยังมีโรงไม้ขนาดมหึมาตั้งอยู่ หากเขาไม่ผิดนั้นคงเป็นโรงเรือรบที่ท่านหลวงสิทธิ์นายเวรสนใจศึกษาวิชาต่อเรือมาแต่ไหนแต่ไรกระมัง ในกองทัพเรือเจ้าพระยาพระคลังท่านก็มีเรือกำปั่นที่ดัดแปลงเป็นเรือรบอยู่หลายลำ แต่ที่หลวงนายสิทธิ์ท่านจะมักเขม้นสนใจทำอยู่นี้ คงจะเป็นเรือรบดั่งเช่นฝรั่งวิลาศอังกฤษหรือพุทธะเทศเป็นแน่ ที่เขาเคยเห็นเมื่อสมัยเด็กอยู่เมืองสมุทรปราการเรือกำปั่นเหล็กขนาดใหญ่แลดูน่าเกรงขาม มีปืนใหญ่ติดตั้งอยู่ในนั้นหลายสิบกระบอก อาณาภาพในการรบสูงส่ง

นี่ท่านยังสนใจเรื่องอังกฤษวิลาศไม่เสื่อมคลายดังหวัง ร่างผอมบางของท่านนั่งอยู่ริมบนแท่นไม้ดูบ่าวไพร่และฝรั่งสองสามคนสนทนากัน

(วรรณวรรณ, 2552ข, หน้า 567-568)

จากข้อความข้างต้น เหมบรรยายถึง หลวงสิทธินายเวรว่าท่านเป็นคนที่สนใจศึกษาวิชา ต่อเรือ สนใจเรื่องภาษาวิลาศ แม้ท่านเป็นคนไทย แต่ท่านสนใจศึกษาเรื่องของต่างชาติ เพราะจะได้ คุยภาษาเดียวกันรู้เรื่องเพื่อไม่ให้ชาววิลาศมา เอาเปรียบชาวสยามเพราะไม่เข้าใจภาษา

1.2 การนำเสนอตัวละครที่ผู้ประพันธ์ สร้างขึ้น

1.2.1 การบรรยายลักษณะของ ตัวละครทางตรง

การบรรยายทางตรงจะเป็นการ บรรยายที่ตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน ผู้อ่านสามารถ รับรู้ถึงลักษณะที่ผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอด อย่างรวดเร็ว เพราะไม่ต้องตีความเพิ่มเติม โดย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.2.1.1 การบรรยายลักษณะตัวละคร โดยผู้ประพันธ์

การบรรยายตัวละครโดยผู้ประพันธ์ จะเป็นการบรรยายถึงลักษณะภายนอกของตัว ละครหนึ่งๆ เช่น บอกถึงรูปร่าง ลักษณะนิสัย ความฉลาด หรือบอกถึงฐานะ หน้าที่ของตัวละคร แม้กระทั่งบอกถึงบทบาทที่ตัวละครได้รับเมื่อ ต้องอยู่ในฐานะของตัวละครนั้นๆ ดังที่ผู้ประพันธ์ บรรยายเกี่ยวกับ คุณหญิงชมว่ามีเชื้อสายขุนนาง พระราชวังเดิม เป็นกุลสตรีชาววังเพราะถูกมารดา ที่เป็นข้าหลวงอปรมาตั้งแต่ยังเล็กทำให้เป็นคนมี กริยามารยาทเรียบร้อยตามหญิงสาวชาววัง ดูแล บ่าวไพร่ให้ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย อาหาร คาวหวานไม่เคยขาดตกบกพร่อง ดังความว่า

ปีนี้เจ้าคุณบริรักษ์วัยล่วงเข้าห้าสิบแต่ยังแลดูคล่องแคล่ว ผิดกับคุณหญิงชม ผู้เป็นภรรยา คุณหญิงชมนั้นเป็นเชื้อสายขุนนาง พระราชวังเดิม ถูกอปรมาสั่งสอนเป็นกุลสตรีชาววัง มาตั้งแต่เยาว์วัย พอเติบโตก็ออกเรือนมาอยู่กับ

ท่านเจ้าขุนตั้งแต่ครั้งท่านยังเป็นมหาดเล็กเด็กชา คุณหญิงชมได้นำความรู้แบบชาววังดั้งเดิมมาใช้ ในเรือนท่านเจ้าคุณ ให้บ่าวไพร่ทำงานเป็นสัดส่วน มีระเบียบเรียบร้อย อาหารคาวหวานจัดเตรียม รอรับท่านเจ้าของบ้านไม่เคยขาดตกบกพร่อง

(วรรณวรรณ, 2552ก, หน้า 14)

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงเหมว่าเป็น คนที่ฉลาด รูปร่าง ใครได้ฟังเสียง ได้เห็นหน้า ก็ต้องนึกเอ็นดูเมตตาไปหมด ถึงขนาดมีคนพูดว่า คุณหญิงชมกินสาธิกาลิ้นทองไปเวลาดั่งท้องเหม และยังเป็นทีรักใคร่ของบ่าวไพร่ในบ้าน ดังความ ต่อไปนี้

เชาว์มันไวฉลาดเหลือแสนนัก เจ้าลูกคนนี้มีสติดีตัวมาแต่เกิด ทั้งรูปกั๊ม ใครได้ ฟังได้จ้องหน้า ยามเจ้าตัวเจรจา ก็ต้องนึกเอ็นดู เมตตารักใคร่ไปหมด ยิ่งเคยมีคนพูดว่าเจ้าเหม ยามเอ๋ยปากกับผู้ใด เป็นต้องรักต้องหลงไปกับ ความน่าเอ็นดูของเจ้าคนรูปทอง ราวกับคุณหญิง ชมกินสาธิกาลิ้นทองไปเวลาดั่งท้องเจ้าเหม

(วรรณวรรณ, 2552ก, หน้า 22)

ยามต่อหน้าเจ้าคุณผู้เป็นบิดา สามารถวางท่าเรียบร้อยได้สนิทนัก แต่ลับหลัง เล่า คุณหญิงชมก็รู้อยู่เต็มอก ว่าพ่อเนื้อทองมิใช่ เด็กเรียบร้อยดังที่ผู้คนเห็นเช่นนั้นดอก เจ้าเหม เติบโตขึ้นมากในปีนี้ลูกน้องบ่าวไพร่ในบ้านล้วน นับถือคุณเหม มิใช่เพราะความที่เป็น ‘ลูกชายคน ไพร่’ ของเจ้าคุณ แต่เพราะความกล้าได้กล้าเสีย ‘หัวใจนักเลง’ ไม่ยอมคนของเหมต่างหากที่ทุกคน ยอมก้มหัวให้แก่เด็กน้อยคนนี้!

(วรรณวรรณ, 2552ก, หน้า 29)

ผู้ประพันธ์บรรยายถึงลักษณะนิสัยของเหม ที่เป็นคนฉลาดมีไหวพริบ รูปร่าง ผุดเพราะใครได้เห็นหน้าและฟังเสียงต่างก็เอ็นดู เมตตารักใคร่ไปเสียหมด นอกจากนั้นยังมีนิสัยที่กล้าหาญ กล้าได้กล้าเสียจนเป็นที่รัก เคารพนับถือของผู้คนในบ้าน

1.2.1.2 การบรรยายลักษณะตัวละครผ่านตัวละครในเรื่อง

การบรรยายเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นความสนิทสนมคุ้นเคยหรือใกล้ชิดตัวละครนั้น โดยผู้บรรยายจะสามารถบอกได้ทั้งลักษณะภายนอกและลักษณะภายในของตัวละคร

พระศรีสิทธิสงครามบรรยายถึงลักษณะการต่อสู้ของเหม ว่าเป็นคนรู้วิชาเพลงดาบลิ้นลับ เพราะมีแต่คนน้อยคนนักที่จะเชี่ยวชาญเพลงดาบนี้ ดังความว่า

แต่คนที่รู้เชิงด้วยกันย่อมดูออก ทันทน์ที่เจ้าตัวไหวคฺจูบ ขยับทำนองตั้งระวัง ถือดาบขวานแวเฉียงพาดเฉียงกลางอก จ่อปลายดาบทั้งห่างระดับระหว่างคิ้วไ้ระยะเหมาะเหม็ง วางเท้าฉากดาบอีกข้างถือแนบตามแนวลำตัว แต่พุงปลายใส่คู่ต่อสู้ ทุกมุมดาบไ้ระยะ พร้อมทั้งการรุกและตั้งรับ

ลักษณะวางเท้าและวางดาบเตรียมต่อสู้ของมัน พระศรีสิทธิสงครามอ่านคนเบื้องหน้าออกทันที

“วิชาดาบอาทมาต หรือ”

เพลงดาบลิ้นลับสำหรับคนฝึกวิชาดาบคงกระพันชาตรีที่เหนือกว่าวิชาดาบทั่วไป มีแต่พวกกองอาทมาตเท่านั้นที่จะสนใจฝึกวิชาดาบนี้ เพราะต้องมีการฝึกฝนจิตใจเกี่ยวกับอาคมคงกระพัน ให้แกร่งกล้ายามเผชิญหน้ากับศัตรูเวลานี้ในกองทัพ คนเชี่ยวชาญเพลงดาบนี้ก็มีอยู่ไม่กี่คน และหนึ่งในนั้นคือหลวงกำแหงพิชิต

แต่ไอ้ความคนนี่...อาจเป็นได้ หมอความมีการฝึกคาถาอาคมตามตำรา คชกรรมให้เรียนรู้วิชาคงกระพันใช้ในการควบคุมบังคับสัตว์ใหญ่ และมีวิชาดาบที่ต้องใช้อาคมคงกระพัน หากใครสักคนสามารถศึกษาผนวกรวมวิชาทั้งสองเข้าด้วยกัน รู้จักควบคุมตน รู้จักควบคุมสิ่งที่ใหญ่กว่าตน...หัวใจมันก็คงไม่ใช่ธรรมดา

เข้าใจแล้ว...ทำไมหลวงกำแหงถึงอยากให้ความคนนี้ออกมาประดาบกับตนนัก

(วรรณวรรณ, 2552ข: หน้า 498)

การบอกถึงลักษณะการต่อสู้ของเหมโดยพระศรีสิทธิสงครามซึ่งเป็นทหารเอกของเจ้าพระยาบดินทรเดชา แม้จะเป็นเพียงความเข้าใจแต่ก็รู้วิชาเพลงดาบอาทมาตที่มีแต่ทหารกองอาทมาตเท่านั้นที่จะรู้วิชาดาบนี้ได้ ทำให้รู้ว่าเหมเป็นคนที่รู้วิชาการต่อสู้ที่หาคนรู้ได้ยากนัก

ขุนนาฎโยโกศลพูดถึงเหมตอนที่ได้รับราชการเป็นทหารประจำตัวของเจ้าพระยาบดินทรเดชาแล้วว่า ชีวิตคนเราไม่แน่นอน เมื่อวันก่อนเหมยังเป็นตะพุ่นความข้างพอมารวันนี้ได้รับราชการทหาร หากทำความดีความชอบก็อาจจะถูกปลดจากตะพุ่นก็ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของตัวละครว่าเป็นคนที่มีความอดทน และมีความสามารถ ดังความว่า

“ชีวิตคนเราเอาแน่นอนอันใดมิได้ ดอกพ้อเหมเขาก็มีความ สามารถ ดูเถิดวันก่อนยังเป็นตะพุ่นความข้างตัวดำ ตอนนี้ออกมารับราชการทหารขึ้นแทน หากทำงานราชการทัพแข็งขันไปเรื่อย ๆ ท่านเจ้าคุณผู้ใหญ่ก็ย่อมทำตามที่ท่านลั่นวาจา ขอพระราชทานโองการโปรดเกล้าฯ ปลดตะพุ่นให้เขาได้แน่ ขอเพียงอย่างเดียว ให้เจ้าตัวมันเข้มแข็งในราชการ จงรักภักดีต่อแผ่นดินแท้จริง สักวันก็อาจจะได้เต้าเป็นถึงท้าวพระยา

“ไม่ต่างจากเจ้าคุณบริรักษ์ผู้เป็นบิดาของเขาดอก”

คุณป๋นอยากต่อคำ แต่มีกล้าพูดออกไป ท่านขุนนางโยกสลดจะเขี่ยขึ้นชมพ้อเหมคนนี่ จนออกนอกหน้า อาจเป็นเพราะเขาแสดงฝีมือให้เห็นเป็นประจักษ์ตาคนทั้งกองทัพ เจ้าคุณผู้ใหญ่จะเมตตาเขาเช่นกัน ท่านขุนถึงได้เชื่อจริงว่าสักวันพ้อเหมจะได้รับการปลดตะพุ่น่ายตายเพียงนั้นเหมือนเช่นที่ท่านเจ้าคุณเคยผ่านชีวิตขึ้นลงมาแต่จะเป็นได้เช่นนั้นหรือ

พ้อเหมคนนี้จะทำได้ง่ายตายดั่งว่าจริงหรือ

(วรรณวรรธน์, 2552ข, หน้า 514)

ข้อความข้างต้นขุนนางโยกสลดถึงความสามารถของเหมที่มีฝีมือการต่อสู้จนได้รับราชการเป็นทหาร ขุนนางโยกสลดชื่นชมในความสามารถของเหม และเชื่อว่าสักวันเหมต้องพ้นจากตะพุ่นได้เป็นแน่

จะเห็นได้ว่าการนำเสนอตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์นั้นมีทั้งการบรรยายลักษณะตัวละครโดยผู้ประพันธ์ และการบรรยายลักษณะตัวละครผ่านตัวละครในเรื่อง โดยส่วนใหญ่พบการบรรยายลักษณะตัวละครโดยผู้ประพันธ์ เพราะผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านเห็นถึงความคิดเห็นของผู้ประพันธ์ที่มีต่อตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์ว่าเป็นเช่นไรและเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจลักษณะของตัวละครไปในทิศทางเดียวกันไม่บิดเบือนกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ส่วนการนำเสนอตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น ส่วนใหญ่พบการบรรยายลักษณะตัวละครผ่านตัวละครในเรื่อง โดยใช้จินตนาการของผู้ประพันธ์สร้างตัวละครให้มีความสมจริง และให้ตัวละครบรรยายลักษณะตัวละครผ่านตัวละครในเรื่องว่าตัวละครต่างๆ มีลักษณะเป็นเช่นไร

การนำเสนอตัวละครผู้ศึกษาพบว่าในเรื่องข้าบดินทร์ตัวละครจะมีการบรรยายในทางตรงเป็นจำนวนมาก เพราะลักษณะของนวนิยายเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ผู้แต่งเลยให้ความสำคัญของข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครในประวัติศาสตร์อย่างละเอียด นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับตัวละครเหล่านี้เป็นพื้นฐาน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อมูลทางประวัติศาสตร์ก่อน และเพื่อให้สอดคล้องกับเอกสารทางประวัติศาสตร์จึงไม่อาจบิดเบือนได้อย่างเช่นตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น เช่นการกล่าวถึงตัวละครในประวัติศาสตร์ มักถูกบรรยายโดยผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่ และเมื่อตัวละครที่ผู้ประพันธ์ได้มาพบกันก็จะมีผู้ประพันธ์หรือตัวละครคู่สนทนาเป็นผู้เล่าเกี่ยวกับลักษณะความเป็นมาของตัวละคร

สรุปผล

ผลการศึกษาเรื่อง กลวิธีการนำเสนอตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ สรุปได้ดังนี้

กลวิธีการนำเสนอตัวละครใช้การบรรยายตัวละครทางตรงและตัวละครทางอ้อม โดยการบรรยายตัวละครทางตรงแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. การบรรยายลักษณะของตัวละครโดยผู้เขียนหรือผู้ประพันธ์ จะเป็นผู้รู้แจ้งเกี่ยวกับตัวละครโดยอาจจะรู้ลักษณะนิสัย หรือแม้กระทั่งความคิดของตัวละครนั้นๆ ได้

2. การบรรยายลักษณะของตัวละครอื่นๆ จะเห็นตัวละครในลักษณะที่แตกต่างกันตามช่วงเวลา อายุ หรือเพศ

การบรรยายลักษณะทางอ้อมแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

1. การบรรยายลักษณะของตัวละคร ด้วยการกระทำของตัวละครนั้น เป็นการบรรยายลักษณะตัวละครผ่านการกระทำของตัวละครเอง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตีความเองได้

2. การบรรยายลักษณะของตัวละครจาก บทสนทนาของตัวละครโดยอาจกล่าวถึงบุคคลที่ 3 หรืออาจกล่าวถึงตนเอง ในบทสนทนาจะบอกถึงลักษณะของผู้ที่กล่าวถึงและผู้ที่เป็นผู้กล่าวได้เป็นอย่างดี

3. การบรรยายลักษณะของตัวละครจาก ความคิดของตัวละคร เป็นการถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ของตัวละครผ่านทางความคิดของตัวละครเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาทฤษฎีการนำเสนอตัวละครในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ผู้ศึกษาพบว่าในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรณ มีการใช้การบรรยายลักษณะของตัวละครทางตรงมากที่สุด เพราะในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรณ ต้องการให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงลักษณะที่ผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดอย่างรวดเร็ว ไม่ต้องตีความเพิ่มเติม สอดคล้องกับการใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครของพัชรวาลี จินนิกร (2559) ได้แก่ 1. การบรรยายลักษณะของตัวละครทางตรง การบรรยายลักษณะของตัวละครโดยผู้เขียน การบรรยายลักษณะของตัวละครโดยตัวละครอื่นๆ 2. การบรรยายลักษณะของตัวละครทางอ้อม การบรรยายลักษณะของตัวละครจากการกระทำของตัวละคร การบรรยายลักษณะของตัวละครจากบทสนทนาของตัวละคร การบรรยายลักษณะของตัวละครจากความคิดของตัวละคร 3. การตั้งชื่อตัวละคร 4. การใช้คู่ตรงข้าม

5. การใช้ภาพพจน์ และ 6. การใช้สัญลักษณ์ แต่ผู้ศึกษาพบการใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเพียงบางส่วน ได้แก่ 1. การบรรยายลักษณะของตัวละครทางตรง การบรรยายลักษณะของตัวละครโดยผู้เขียน การบรรยายลักษณะของตัวละครโดยตัวละครอื่นๆ 2. การบรรยายลักษณะของตัวละครทางอ้อม การบรรยายลักษณะของตัวละครจากการกระทำของตัวละคร การบรรยายลักษณะของตัวละครจากบทสนทนาของตัวละคร การบรรยายลักษณะของตัวละครจากความคิดของตัวละคร 3. การตั้งชื่อตัวละคร 4. การใช้คู่ตรงข้าม และที่ศึกษาไม่พบ คือ การใช้ภาพพจน์ และการใช้สัญลักษณ์ที่ไม่พบการใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเหล่านี้ เพราะในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องข้าบดินทร์ ของวรรณวรรณ เน้นไปที่การบรรยายลักษณะของตัวละคร เพราะลักษณะของนวนิยายเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ และเพื่อให้สอดคล้องกับเอกสารทางประวัติศาสตร์จึงไม่อาจบิดเบือนได้ เช่นเดียวกับวรรณ เจริญสุวรรณ (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องมิติสถานที่ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ศึกษาจากงานประพันธ์ของ “ทมยันตี” จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ คู่กรรม ร่มฉัตร ทวิภพ และคู่กรรม 2 พบว่า ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครขึ้นจากจินตนาการให้เข้าไปดำเนินชีวิตในสถานที่ทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยข้อมูลเหตุการณ์จากประวัติศาสตร์มาอ้างอิงเพื่อใช้ในการเล่าเรื่อง ดำเนินเรื่อง โดยใช้สถานที่เป็นฉากในการกำหนดโครงเรื่องซึ่งสร้างความสมจริงของตัวละครและสอดคล้องกับความสมจริงของประวัติศาสตร์ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบรรยากาศของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น รวมถึงสะท้อนความคิดของนักประพันธ์ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. นาค.

พัชรารลี จินนิกร. (2559). *ศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่องผู้ชนะสิบทิศ*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วนิดา ดิถียนต์. (2539). *คุณค่าของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เอกสารในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง แรงดึงดูดของอดีตและแรงรุกของอนาคตในวรรณกรรม การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมไทย และอินเดีย ศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.

วรรณวรรณ. (2552ก). *ข้าบดินทร์ เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). บ้านวรรณกรรม.

วรรณวรรณ. (2552ข). *ข้าบดินทร์ เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 5). บ้านวรรณกรรม.

รวมน เจริญสุวรรณ. (2548). *มิติสถานที่ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ศึกษา จากงานประพันธ์ของ “ทมยันตี”*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.